

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Udvalgte værker

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Udvalgte værker", i Blicher, Steen Steensen: *Udvalgte værker*, Gyldendal, 1982-83, s. 401. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-blich06-shoot-idm140667854326112/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte værker

Efterskrift og noter til Fjorten Dage i Jylland

Fortællingen „Fjorten Dage i Jylland” var oprindeligt af Blicher planlagt som en roman. I et brev til B. S. Ingemann 7/6 1832 hedder det bl.a. herom: „Hvad mig angaaer, da var jeg ifærd med en Roman i stort Format, hvor Skuepladsen er det vestlige Jylland, og Tiden den franske Revolution, hvis Virkninger herind jeg fra min Barndom godt erindrer —”.

Planen blev dengang udskudt, men i 1836 udkom „Fjorten Dage i Jylland” første gang i bind V af *Samleds Noveller*. Ved det senere genoptryk i *Gamle og nye Noveller* 1847 var der foretaget enkelte, mindre væsentlige rettelser, men da Georg Christensen i 1928 udsendte fortællingen i *Samlede Skrifter*, lagde han 1836-teksten til grund, og det er denne udgave der følges her.

- 11 Rifferne: revlerne
- 12 Cicerone: fører, guide
decies repetita: ti gange gentaget.
- 13 som alle Himles Himele ...: Horats: „Ars poetica”, 365
fatte: omfatte
beskikkede Deel: 1. Mos. 47. 22
- 14 tingeret med: med et anstrøg af
Søvet blot har Øie ...: frit citerer efter Oehlenschläger (1779-1850):
„Nordens Guder” (1819) „Glæden i Valhal”, v. 17
- 15 Statsdamer: stadsdamer, dvs. fornemme damer
- 16 uvitterlige: uafvidende, ubevidste
Sparlagensscene: gardenprædiken
vanitas vanitatum: forfængelighedernes forfængelighed. Præd. Bog 1: 2
- 17 Diogenes: græsk filosof af kynikerskolen. (4. årh. f.Kr.)
rejseret til Attestats: dumpet til teologisk embedseksamen
- 18 Pygoscopia: spøgefuldt udtryk om den kunst at vurdere et menneskes karakter ved at betragte det bagfra

- 20 Lidstørdagen: isteraden, stuehuslængen, (i reglen nordfløjen) på gamle jyske gårde
- 21 frappere: lægge mærke til
- 22 teretes suras ...: med rent sind ynder jeg runde lægge. (Horats: Ode II. 4)
honi soit qui ...: slem få den der tænker ondt derom. Indskrift på den engelske hosebåndorden
- 23 Paa mit Hjertes Skorsteen ...: Arie af J. H. Wessel (1742-85) fra komedien „Kærlighed uden Strømper” (1772) III. 3
Don Juan: opera (1787) af W. A. Mozart (1756-91)
Schiller: tysk digter (1759-1805)
- 24 Kølige Druer ...: den såkaldte „champagnearie” fra Mozarts „Don Juan”
Charivari: katemusik
Quid novi ...: hvad nyt fra Afrika?
- 25 de apocryphiske Bøger: humoristisk omtegnelse for spillekortene
Commercespil: selskabsspil
Sletringer: spillepenge, jetons
Negotiationer: forhandlinger
nomen collectivum: egl.: „samlingsnavn”. Der tænkes på titelformen „De”
- 26 Borgere og Borgerinder: indbyrdes titelform under Den franske Revolution (1789-99). Novellens handling er healagt til sommeren 1793
Siegward: Siegwart, eine Klostersgeschichte. Roman af J. M. Müller (1776)
- 28 Retirade: tilbagetog
solo couleur: melding i l'hombre
Si fractus ...: Om end verden styrede i grus, ville ødelæggelsen finde ham uforfærdet. (Horats: Ode III. 3)
- 29 gagné en quatre: vundet på 4 stik
divide et impera: Del og hersk. Valgsprog af Ludvig 14. af Frankrig (1638-1715)
Bjergpartiet: Yderliggående parti der netop i somstiden 1793 havde taget magten i den franske nationalforsamling
marattiske: Udtrykket dannet af navnet på den franske revolutionsleder Marat (1744-93)
Heterodoxie: vranglære
- 30 hin vise Slave: Epiktet (1. årh. e.Kr.) græsk, stoisk filosof
magnetisk Slummer: hypnose
Theriaciens første paradisiske Stadium: opiumsruzen
Clairvoyancen: evne til at se skjulte ting, f.eks. under hypnose
„kysser os dømt ...”: citat af en drikkevis af Frankenuau: „Hver Glædens

- Ven og hver dens tro Veninde"
 Miltons Paradis: John Milton (1608-74) „Paradise Lost“ (1667)
 32 kunde ikke komme videre end Plato og Kant: filosoferne Platon (427-347 f.Kr.) og Immanuel Kant (1724-1804) søger begge at finde og bestemme forholdet mellem den sanselige erfaring og ideernes verden
 33 Smarodser: snyltegæst
 Odin Hængadrot: iflg. Ynglingasaga, kap. 7, var Odin gud for de hængte
 35 ein guten Wort .... godt ord igen, min gode Lifers, vil han ikke drikke en snaps?
 en Valet: en afskedshilsen
 Tomlingen: brændevinsglas
 billigt: rimeligt, retfærdigt
 Wäldkonst: jagt
 37 prononcere: udtale
 38 caput mortuum: dødningshovede
 Skabillen: „hovede“ af pæp, træ, gips el.lign. der bruges til tilpasning af hatte eller parykker
 forsvarlige: forsigtige
 39 amicissime: allerkæreste ven
 40 Tjørveskruer: tørvestakke
 41 „Druen vokser paa vor Klode“: fra syngestykket „Dragedukken“ (1797) af Falson
 43 carambouleredes: stødte sammen
 „Evoc, Evan quo tu rapis?": Hil dig, Bacchus, hvor river du mig hen?
 Horats: Odes III. 19
 44 Lovelace: forfatteren i romanen „Clarissa“ (1749) af Richardson (1689-1761)
 45 „hvis Navn er Skrybelighed“: citat af skuespillet „Hamlet“ (1600) af Shakespeare (1564-1616)
 „Lærkar“: Rom. 9. 21 og 2. Tim. 2. 20
 46 Herman v. Bremenfeld: hovedpersonen i komedien „Den politiske Kandsøber“ (1722) af L. Holberg (1684-1754)
 47 Mentor: lærer, opdrager
 48 Fru Fortuna: lykkens gudinde
 „Rem acu tetigisti“: Du har ramt hovedet på sømmet
 53 rush: stormende angreb
 54 Sansculot: smædenavn for de langbuktede revolutionære under Den franske Revolution
 55 arcadisk: Arkadien i det sydl. Grækenland var iflg. digterisk tradition hjemsted for en ideal, idyllisk naturtilstand
 Diversion: vending

- 57 „Es hat die Schöpferin ...“: „Kærlighedens skaberinde har ...“ Visen har ikke kunnet identificeres
 58 Saryr: sanseligt naturvæsen i Dionysos' følge
 60 Keilermann: fransk general der deltog i Lyons belejring 1793
 Carrier: konventets udsending til Nantes
 Robespierre: Maximilien R. (1758-94) leder af det såkaldte rædseisregimente
 Du sover, Brutus: Marcus Junius Brutus, der år 44 f.Kr. myrdede Cæsar i Rom, fandt iflg. overleveringen i tiden op til mordet hver dag sedler med denne påskrift på sit dommersæde
 Coutton, St. Just: sammen med Robespierre ledere af revolutionens såkaldte velfærdsudvalg
 Hyperbol: overdivelse
 61 „Got verfluche mich ...“: Gud forbande mig! han skal dø den fordømte hund
 ich sch... in den Herrn ...: jeg vil skjide på herren – forvalteren skal dø
 62 „Ich muss ihn haben ...“: Jeg må have fat i ham! De skal udlevere ham, jeg vil skyde ham ned som en gal hund
 Septembriseur: deltager i de berygtede septembermyrderier i Paris den 2. og 3. september 1792
 Mester Erik: hentydning til Holbergs komedie „Jeppe paa Bjerget“ (1724) hvor Jeppe's kone, Nille, pryglar ham med en krabask ved navn Mester Erik
 63 Bonapartist: tilhænger af kejser Napoleon I (1769-1821)
 64 hypokondriske: indbildt syge
 65 Sibyllen: spåkvinden
 Snabsting: Snapstinget, opr. betegnelse for Viborg landsting. I det 18. årh. navnet på et stort marked med galanteri- og kraverer i anden halvdel af juni måned
 66 Pluto: Plutus var i den romerske mytologi rigdommens gud
 67 Udskuddet: Velfærdsudvalget (under Den franske Revolution)
 Bjergmandsfløskel: det franske ord montagnard betyder både bjergmand og medlem af Bjergpartiet, der var det mest yderliggående i Nationalforsamlingen
 Mirabeau: Gabriel de M. (1749-91), leder af Trediestanden i Nationalforsamlingen 1789
 Talleyrand: Charles T. (1754-1838) fransk statsmand, der i begyndelsen var ivrig revolutionær, men senere (1799) hjalp Napoleon I til magten
 68 Tallien: fanatisk og grusom jakobiner
 Therese Cabarrus: datter af spansk adelsmand. Gift 1794 med Tallien, hvis blodtørst hun søgte at afdæmpe

Noter

- 69 Skjægkappe: kniplingsstrimler uden om kvinders hovedtøj, der delvis tildækkede underkæben
sikkende: sykkende
Nærlih: nativt
70 hæftet: fængsler
72 Dalen: de moderate i Nationalforsamlingen
74 Pasadixbrættet ... Pharao: to slags hasardspil
Croupier: bankørens medhjælper
Pointørerne: spillerne
75 Cimbrien: Jylland
omkring et Landkort: scenen hentyder dels til Høibergs komedie „Den politiske Kandstøber“ (1722) II. 1., dels til at tyskerne i 1793 kastedes tilbage over Rhinen
Dumouriez: fransk general, der besejrede preusserne og østrigerne i 1792, men senere måtte gå i landflygtighed
76 storøms: stor på det
Store Just: den franske revolutionsleder St. Just
77 allons coucher: lad os gå i seng
temporiseret: aktualiseret
79 Millers Digtning: hentydning til den tidl. nævnte roman af J. M. Miller: »Siegwart, eine Klostersgeschichte« (1756)
80 Theoremer: læresætninger
84 Suders: den laveste hindukaste, der iflg. nogle fremstillinger også omfattede sigøjnerne
Fæblen om den magre ulv: Bl.a. hos La Fontaine (1621-95) Fables I. 5.
85 Den græd aldrig for Guld: Peder Laales ordsprog (14. Årh.)
aarte: ejede
en Hesselstok: Blicher fortæller i „Kjeltringliv“, at natmændene stiftede ægteskab blot ved at bytte stok
86 Koloniebyen Grønhøj: Sydvest for Viborg, anlagt af Frederik 5. og beboet af indvandrede tyskere, der skulle opdyrke heden
„Gott behüte ...“: „Gud bevare os! De ødelægger alt i huset, slår stole i stykker og tærsker løs på hinanden med deres kæppe. Gud min frelser.“
„da ist der starke Pejr ...“: Der er stærke Per. Nu får de en ulykke
88 Dill: taterpige
Axelmargrethiske: uklart udtryk. Taterkvindens virkelige navn var Anna Margrethe Sørensdatter (f. ca. 1720, d. 1794)
90 kastede Salmes op ...: Iflg. gammel overtro skulle man ved synet af nytårsmånen slå efter i salmebogen for at erfare sin skæbne (eftersom man slog op på en bryllupssalme, begravelsessalme osv.)

St. St. Blicher

- „Hohl Dich der Deiwel ...“: „fanden tage dig, din gamle pulverheks. Nu siger jeg farvel, og du ser mig aldrig mere. Farvel Danmark. Gud fordømme jer alle til høje.“
91 Nævepust: næveslag
„lieben Sie wohl ...“: „Lev vel, mine herrer! jeg må af sted“
92 „chaqu'un son goût“: „hver sin smag“
93 prestissimo: i største hast
94 „hic nodus“: „her er knuden“
95 fortangen: flet betændelse i høven
99 Silkesnorer: den tyrkiske sultan sendte en silkesnor til de undersætter, hvis selvmord han ønskede at fremkalde
102 Boiskab: frille, elskerinde
107 Den store Kant: filosofen Immanuel Kant (1724-1804)
Oken: tysk spekulativ naturfilosof, der på grund af politisk undergravende arbejde måtte nedlægge sit professorat i Jena (1820)
108 Niels Klim: Utopiroman af Ludvig Høiberg (1741)
Xeno: Grækeren Xenophanes (6. årh. f.Kr.) eller Zeno, Stoicismens grundlægger (5. årh. f.Kr.). Begge opfattede tilværelsen som en enhed, og mangfoldigheden som kun tilsyneladende

Efterskrift og noter til Diana et Tidsskrift for Jagtelskere

Diana udkom fra sommeren 1832 hos bogtrykker J. M. Elmenhoff i Randers. De oprindelige enkelthæfter må i dag anses for at være gået tabt, men en tobindsudgave med tre hæfter i hvert og fortløbende paginering udsendes hos Elmenhoff henholdsvis 1833 og 1836.

Skønt Blichers navn ikke nævnes, hverken på titelbladet eller i subscriptionsindbydelsen fra april 1832, kan han med stor sikkerhed antages at have forfattet, oversat eller bearbejdet samtlige bidrag i tidsskriftet, bortset fra de få der udtrykkelig betegnes som meddelelse. I udvalget her er kun medtaget tekster som Blicher utvivlsomt selv er ophavsmand til.

Tidsskriftets sigte blev i den nævnte subscriptionsindbydelse angivet således: „*Diana, et Tidsskrift for Jagtelskere*. Tydskland, England og Frankrig have allerede længe haft en Jagtlitteratur; ja Nabolandet Sverrig, som ellers ikke pleier i literair Henseende at komme os i Forkjøbet, er siden 1820 flere interessante Skriver om Jagten.

I den Formening, at Danmark har mange dannede Jægere, som ogsaa vilde finde Behag i at see en Yndlingsmoro videnskabeligt behandlet: agte nogle Jagtvenner at afhjælpe eet, især for yngre og ældre Jægere, føleligt Savn, og i tvangfrie Hæfter at udgive et Tidsskrift under ovenstaaende Titel. [.....]

Foruden egne Erfaringer ville de bedste engelske, franske, tyske og andre Skriver, Jagten vedkommende, vorder afbenyttede.”

Jagtens Forsvar

Trykt første gang i *Diana* 1832. 1. hæfte.

114 Harehedsming: Ældre, især engelsk-fransk jagtform, hvorunder jægere til hest lader kobler af mynder indfange haren